

Ф И Л О Л О Г

часопис за језик, књижевност и културу
X 2019

универзитет у бањој луци
филолошки факултет

часопис за језик, књижевност и културу
година X, 2019, број 19
универзитет у Бањој Луци
филолошки факултет

- Издавач Универзитет у Бањој Луци
Филолошки факултет
- Главни уредник Др Петар Пенда, Универзитет у Бањој Луци
- Одговорни уредник Др Саша Шмуља, Универзитет у Бањој Луци
- Редакција
- Др Тери Иглтон, Универзитет у Ланкастеру, Одсјек за енглеску књижевност и креативно писање
  - Др Енди Маузли, Универзитет Де Монтфорт, Факултет умјетности, дизајна и хуманистичких наука
  - Др Рос Поснок, Универзитет Колумбија, Одсјек за енглеску и компаративну књижевност
  - Др Сања Бошковић Данојлић, Универзитет у Поатјеу, Факултет књижевности и језика
  - Др Жоржета Чолакова, Универзитет „Пајсиј Хилендарски“ у Пловдиву, Филолошки факултет
  - Др Горан Максимовић, Универзитет у Нишу, Филозофски факултет
  - Др Саша Јазбец, Универзитет у Марибору, Филозофски факултет
  - Др Марија Кривокапић, Универзитет Црне Горе, Филолошки факултет Никшић
  - Др Татјана Бијелић, Универзитет у Бањој Луци, Филолошки факултет
  - Др Сања Мацура, Универзитет у Бањој Луци, Филолошки факултет
  - Др Дијана Црњак, Универзитет у Бањој Луци, Филолошки факултет
  - Др Роберто Руси, Универзитет у Бањој Луци, Филолошки факултет
  - Др Радана Лукајић, Универзитет у Бањој Луци, Филолошки факултет
  - Др Анђелка Крстановић, Универзитет у Бањој Луци, Филолошки факултет
- Лектори Др Драгомир Козомара, Тања Булатовић, Естебан Телије
- Секретар редакције Мр Андреја Марић, Универзитет у Бањој Луци, Филолошки факултет
- Припрема за штампу Мср Данијел Дојчиновић, Универзитет у Бањој Луци
- Штампа Агенција Алиго, Сарајево

За штампарију	Мирела Бабић
Ликовно уређење	Мр Новак Демоњић, Универзитет у Бањој Луци
Интернет адреса	https://filolog.rs.ba
Имејл адреса	filolog@flf.unibl.org
Индексни статус	Ерих плус листа, МКС листа, DOAJ, MIAR и CEEOL
Тираж	150

Радове објављене у овом броју рецензирали	<p>Др Стефано Адамо, Универзитет у Бањој Луци</p> <p>Др Милан Ајдановић, Универзитет у Новом Саду</p> <p>Др Миливој Алановић, Универзитет у Новом Саду</p> <p>Др Маја Андријевић, Универзитет у Крагујевцу</p> <p>Др Љиљана Аћимовић, Универзитет у Бањој Луци</p> <p>Др Жељка Бабић, Универзитет у Бањој Луци</p> <p>Др Татјана Бијелић, Универзитет у Бањој Луци</p> <p>Др Андреј Бјелаковић, Универзитет у Београду</p> <p>Др Ања Бундало, Универзитет у Бањој Луци</p> <p>Др Ксенија Врањеш, Универзитет у Београду</p> <p>Др Жана Гавриловић, Универзитет у Источном Сарајеву</p> <p>Др Јакопо Гарцонјо, Универзитет у Падови</p> <p>Др Бранислава Дилпарић, Универзитет у Приштини с привременим сједиштем у Косовској Митровици</p> <p>Др Борис Дудаш, Универзитет у Ријечи</p> <p>Др Александра Изгарјан, Универзитет у Новом Саду</p> <p>Др Иван Јовановић, Универзитет у Нишу</p> <p>Др Владимир Карановић, Универзитет у Београду</p> <p>Др Вирна Карлић, Универзитет у Загребу</p> <p>Др Јан Казаликјо, Универзитет у Утрехту</p> <p>Др Драгомир Козомара, Универзитет у Бањој Луци</p> <p>Др Ксенија Кончаревић, Универзитет у Београду</p> <p>Др Марија Копривица Лелићанин, САЕ Институт Београд / САЕ Институт Милано</p> <p>Др Јелена Костић Томовић, Универзитет у Београду</p> <p>Др Анђелка Крстановић, Универзитет у Бањој Луци</p> <p>Др Мијана Кубурић Мацура, Универзитет у Бањој Луци</p> <p>Др Ана Кузмановић Јовановић, Универзитет у Београду</p> <p>Др Марија Летић, Универзитет у Источном Сарајеву</p> <p>Др Радана Лукајић, Универзитет у Бањој Луци</p> <p>Др Марија Мандић, Српска академија наука и уметности, Балканолошки институт</p> <p>Др Татјана Марјановић, Универзитет у Бањој Луци</p> <p>Др Радмило Маројевић, Универзитет у Београду</p> <p>Др Маја Миличевић Петровић, Универзитет у Београду</p> <p>Др Мирјана Мирић, Српска академија наука и уметности, Балканолошки институт</p> <p>Др Петра Мишмаш, Универзитет у Новој Горици</p> <p>Др Емир Мухић, Универзитет у Бањој Луци</p> <p>Др Предраг Новаков, Универзитет у Новом Саду</p> <p>Др Милица Пасула, Универзитет у Новом Саду</p>
---	---

- Publisher* University of Banja Luka, Faculty of Philology
- General Editor* Dr Petar Penda, University of Banja Luka, Faculty of Philology
- Editor-in-chief* Dr Saša Šmulja, University of Banja Luka, Faculty of Philology
- Editorial Board*
- Dr Terry Eagleton, University of Lancaster, Department of English and Creative Writing
  - Dr Andy Mousley, De Montfort University, Faculty of Art, Design and Humanities
  - Dr Ross Posnock, Columbia University, Department of English and Comparative Literature
  - Dr Sanja Bošković Danojlić, University of Poitiers, Faculty of Literature and Language
  - Dr Georgeta Tcholakova, University of Plovdiv Paisii Hilendarski, Faculty of Philology
  - Dr Goran Maksimović, University of Niš, Faculty of Philosophy
  - Dr Saša Jazbec, University of Maribor, Faculty of Philosophy
  - Dr Marija Krivokapić, University of Montenegro, Faculty of Philology Nikšić
  - Dr Tatjana Bijelić, University of Banja Luka, Faculty of Philology
  - Dr Sanja Macura, University of Banja Luka, Faculty of Philology
  - Dr Dijana Crnjak, University of Banja Luka, Faculty of Philology
  - Dr Roberto Russi, University of Banja Luka, Faculty of Philology
  - Dr Radana Lukajić, University of Banja Luka, Faculty of Philology
  - Dr Anđelka Krstanović, University of Banja Luka, Faculty of Philology
- Proofreading* Dr Dragomir Kozomara, Tanja Bulatović, Esteban Tellier
- Editorial Board Secretary* Mr Andreja Marić, University of Banja Luka, Faculty of Philology
- Prepress* Mr Danijel Dojčinović, University of Banja Luka, Faculty of Philology
- Print* Agencija Aligo, Sarajevo
- For print* Mirela Babić
- Art design* Mr Novak Demonjić, University of Banja Luka, Academy of Arts
- Web address* <https://filolog.rs.ba>
- E-mail* filolog@ff.unibl.org
- Indexing status* Erih plus, MKS, DOAJ, MIAR, CEEOL

Reviewers of papers published in this issue

- Dr Stefano Adamo, University of Banja Luka
Dr Milan Ajdžanović, University of Novi Sad
Dr Milivoj Alanović, University of Novi Sad
Dr Maja Andrijević, University of Kragujevac
Dr Ljiljana Aćimović, University of Banja Luka
Dr Željka Babić, University of Banja Luka
Dr Tatjana Bijelić, University of Banja Luka
Dr Andrej Bjelaković, University of Belgrade
Dr Anja Bundalo, University of Banja Luka
Dr Ksenija Vranješ, University of Belgrade
Dr Žana Gavrilović, University of East Sarajevo
Dr Jacopo Garzonio, University of Padova
Dr Branislava Dilparić, University of Priština temporarily settled in
Kosovska Mitrovica
Dr Boris Dudaš, University of Rijeka
Dr Aleksandra Izgarjan, University of Novi Sad
Dr Ivan Jovanović, University of Niš
Dr Vladimir Karanović, University of Belgrade
Dr Virna Karlić, University of Zagreb
Dr Jan Casalicchio, Utrecht University
Dr Dragomir Kozomara, University of Banja Luka
Dr Ksenija Končarević, University of Belgrade
Dr Marija Koprivica Lelićanin, SAE Institute Belgrade / SAE Institute
Milano
Dr Jelena Kostić Tomović, University of Belgrade
Dr Anđelka Krstanović, University of Banja Luka
Dr Mijana Kuburić Macura, University of Banja Luka
Dr Ana Kuzmanović Jovanović, University of Belgrade
Dr Marija Letić, University of East Sarajevo
Dr Radana Lukajić, University of Banja Luka
Dr Marija Mandić, Serbian Academy of Sciences and Arts, Institute
for Balkan Studies
Dr Tatjana Marjanović, University of Banja Luka
Dr Radmilo Marojević, University of Belgrade
Dr Maja Miličević Petrović, University of Belgrade
Dr Mirjana Mirić, Serbian Academy of Sciences and Arts, Institute for
Balkan Studies
Dr Petra Mišmaš, University of Nova Gorica
Dr Emir Muhić, University of Banja Luka
Dr Predrag Novakov, University of Novi Sad
Dr Milica Pasula, University of Novi Sad
Dr Ana Pejanović, University of Montenegro
Dr Petar Penda, University of Banja Luka
Dr Vesna Polovina, University of Belgrade
Dr Slobodanka Prtija, University of Banja Luka
Dr Bojana Radenković Šoškić, Serbian Academy of Sciences and Arts,
Institute of Ethnography
Dr Jelena Rajić, University of Belgrade
Dr Gordana Ristić, University of Novi Sad
Dr Mladenko Sadžak, University of Banja Luka
Mr Rada Stakić, University of Banja Luka

САДРЖАЈ

THE LINGUISTIC SEMINARS OF THE FACULTY OF PHILOLOGY

Marija S. Runić

The Linguistic Seminars of the Faculty of Philology,
the 2nd anniversary 17

LINGVISTIČKI SEMINAR FILOLOŠKOG FAKULTETA,
DRUGA GODIŠNJICA

Sergio Cordero Monge, Jorge Antonio Leoni de León

Idioms with Clitic Pronouns without a Nominal Referent:
The Case of Costa Rican Spanish, a Syntactic and
Lexicographic Survey 20

IDIOMI SA ZAMJENIČKIM KLITIKAMA BEZ IMENIČKOG REFERENTA:
SLUČAJ KOSTARIKANSKOG ŠPANSKOG, SINTAKSIČKI I
LEKSIKOGRAFSKI PREGLED

Strahinja B. Dimitrijević

The Role of Phonotactic Information in the Processing and
Production of Inflectional Morphology..... 36

ULOGA FONOTAKTIČKIH INFORMACIJA U RAZUMIJEVANJU I
PRODUKCIJI FLEKTIVNE MORFOLOGIJE

Marjana M. Stevanović

Rodno osjetljiv jezik u medijskoj praksi u Srbiji..... 64

GENDER SENSITIVE LANGUAGE IN MEDIA PRACTICE IN SERBIA

Nataša D. Vučenović

Homophobia in Serbian Online Discourse: The Case of the 2016
Belgrade Pride Parade..... 82

HOMOFOBIA U SRPSKOM ONLAJN DISKURSU: SLUČAJ
BEOGRADSKE PARADE PONOSA 2016. GODINE

Tjaša Jakop

Word Borrowing in Slovene Dialects in the Semantic Fields
'Human Body', 'Relatives' and 'Friends' 101

POZAJMLJENICE U SLOVENAČKIM DIJALEKTIMA U SEMANTIČKIM
POLJIMA 'LJUDSKO TIJELO', 'RODBINSKI ODNOSI' I 'PRIJATELJI'

Marijana A. Janjić
Engleski jezik i hingliški u kontekstu indijskoga
sociolingvističkog eko-sustava 116
ENGLISH AND HINGLISH IN THE CONTEXT OF THE INDIAN
SOCIOLINGUISTIC ECO-SYSTEM

Jelena S. Runić
Between East and West: The Rhetoric of the Self in L2 Student
Writing and Implications for the Teaching of Writing 140
IZMEĐU ISTOKA I ZAPADA: RETORIKA SEPSTVA U PISANJU
NA DRUGOM JEZIKU I IMPLIKACIJE U NASTAVI PISANJA

ЈЕЗИК

Ивана А. Кнежевић
Грецизми у теолошким радовима академског подстила
на енглеском и српском језику 155
GRECISMS IN THEOLOGICAL WORKS OF ACADEMIC SUBSTYLE
IN ENGLISH AND SERBIAN LANGUAGES

Мирјана К. Илић
Називи за женску особу у говорима призренско-тимочке зоне 173
NAMES USED TO DESIGNATE A FEMALE PERSON IN
SPEECHES OF THE PRIZREN-TIMOK ZONE

Наташа Т. Радусин-Бардић
Неправе упитне реченице у књижевним преводима са
француског на српски и са српског на француски језик 191
RHETORICAL QUESTION IN LITERARY TRANSLATIONS FROM
FRENCH INTO SERBIAN AND VICE VERSA

Aleksandar P. Kavgić, Kristina Š. Anđušić
Quantifying the Frequency of Translation Shifts in Serbian-English
Translation: A Case Study of Two Non-Fiction Texts 212
KVANTIFIKOVANJE UČESTALOSTI PREVODILAČKIH ODMAKA U
PREVOĐENJU SA SRPSKOG NA ENGLISKI: STUDIJA SLUČAJA
DVA NEKNJIŽEVNA TEKSTA

- Nataša N. Popović*
 Du spatial au causal : réflexions sur la conceptualisation de la
 causalité en français et en serbe 232
 OD SPACIJALNOSTI DO KAUZALNOSTI: O KONCEPTUALIZACIJI
 KAUZALNOSTI U FRANCUSKOM I SRPSKOM JEZIKU
- Mirjana J. Zarifović Grković, Ivana D. Pajić*
 Prevodilačke strategije za prenošenje jezika mladih na primeru prevoda
 romana *Ples sitnih demona* Marka Vidojkovića na nemački jezik 248
 THE TRANSLATION OF YOUTH LANGUAGE: STRATEGIES APPLIED ON THE
 GERMAN TRANSLATION OF MARKO VIDOJKOVIĆ'S NOVEL *PLES
 SITNIH DEMONA*
- Jovana M. Đurčević*
 Francuske pozajmljenice u engleskom jeziku u semantičkom
 polju duševnih stanja 267
 FRENCH LOANWORDS IN ENGLISH – SEMANTIC FIELD OF
 MENTAL STATES
- Наташа А. Спачућ*
 Прозодијска и информацијска структура српске реченице 292
 THE PROSODIC AND INFORMATION STRUCTURE OF
 A SERBIAN SENTENCE
- Милица С. Баџић*
 Лексичке колокације са именицама *herd, flock* и *shoal* у
 енглеском и *крдо, стадо* и *јато* у српском
 језику – корпусна анализа 315
 A CORPUS-BASED ANALYSIS OF LEXICAL COLLOCATIONS WITH THE
 NOUNS *HERD, FLOCK* AND *SHOAL* IN ENGLISH AND *KRDO, STADO*
 AND *JATO* IN SERBIAN
- Milena S. Stojanović*
 Epistemički modalni prilozi i gradijentnost u engleskom
 i srpskom jeziku 333
 EPISTEMIC MODAL ADVERBS AND GRADABILITY IN THE ENGLISH
 AND SERBIAN LANGUAGE
- Dragana S. Pantović*
 Prevodilački frazeološki mozaik na materijalu poezije
 Ane Ahmatove i njenih prevoda na srpski jezik 350
 PHRASEOLOGICAL TRANSLATION MOSAIC IN ANA AHMATOVA'S
 POETRY AND ITS TRANSLATIONS INTO THE SERBIAN LANGUAGE

Маријана Р. Алексић

- Језичко кодирање евиденцијалности у српском и
шпанском новинском дискурсу 371
LINGUISTIC CODING OF EVIDENTIALITY IN SERBIAN AND
SPANISH JOURNALISTIC DISCOURSE

Jelena V. Šajinović Novaković

- Demonstratives as Referring Expressions.....393
POKAZNI OBLICI KAO REFERENCIJALNI IZRAZI

КЊИЖЕВНОСТ

Мирјана Д. Бојанић Бирковић

- Парампарчад* Џејмса Фреја: једна ревизија мемоарског жанра..... 407
A MILLION LITTLE PIECES BY JAMES FREY: A REVIEW OF
THE MEMOIR GENRE

Катарина З. Милић

- Ангажман као литерарни бренд 20. века: песнички језик
Ежена Гијвика у светлу ангажоване уметности..... 423
ENGAGEMENT AS A LITERARY 20TH CENTURY BRAND:
THE POETIC LANGUAGE OF EUGENE GUILLEVIC IN
THE LIGHT OF LITERARY ENGAGEMENT

Светлана В. Стевановић

- Маргинализовани ликови и хибридни идентитети
у причама „Две обале“ и „Аполон и курве“ 438
MARGINALISED CHARACTERS AND HYBRID IDENTITIES IN THE SHORT
STORIES “THE TWO SHORES” AND “APOLO AND THE WHORES”

Катарина Н. Пантовић

- Репрезентација мушког и женског у Кафкиној
приповеци *Преображај*.....457
REPRESENTATION OF THE MASCULINE AND OF THE FEMININE
IN FRANZ KAFKA'S STORY *METAMORPHOSIS*

Душко В. Певуља

- Први српски књижевни часопис: *Славено-српски магазин*
Захарије Орфелина.....479
FIRST SERBIAN LITERARY JOURNAL: *THE SLAVENO-SRPSKI MAGAZIN*,
EDITED BY ZAHARIJA ORFELIN

Љилана С. Аћимовић

Њемачка књижевност у босанскохерцеговачким књижевним часописима *Нада* (1895–1903) и *Зора* (1896–1901)..... 497

GERMAN LITERATURE IN THE LITERARY JOURNALS OF
NADA (1895–1903) AND *ZORA* (1896–1901) PUBLISHED
IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Nataša V. Gojković

Džejkobova soba kao eksperiment: glas onoga koga nema 522
JACOB'S ROOM AS AN EXPERIMENT: THE VOICE OF THE DEPARTED

Jelena M. Abula

Potisnuti ženski glasovi u romanu Alis Voker *Boja purpura* 545
SUPPRESSED FEMALE VOICES IN ALICE WALKER'S *THE COLOR PURPLE*

ПРИКАЗИ

Андреј М. Стојановић

Из стилистике научног текста.....563
CONCERNING THE STYLISTICS OF SCHOLARLY TEXT

Владан П. Бартула

Поетика и етика српске књижевности 20. вијека.....569
POETICS AND ETHICS OF 20TH-CENTURY SERBIAN LITERATURE

Данијела Д. Јелић

Трећа књига Зборника научних радова *Србистика данас* 575
THIRD BOOK OF PROCEEDINGS OF *SERBLAN STUDIES TODAY*
SCHOLARLY CONFERENCE

Јелена Ђ. Марићевић Балаћ

О мотиву светлости у романима Николе Милошевића.....579
ON THE MOTIF OF LIGHT IN THE NOVELS BY NIKOLA MILOŠEVIĆ

Огњен М. Куртеш

Викторијански роман као трагедија 584
THE VICTORIAN NOVEL AS TRAGEDY

Љилана С. Аћимовић

Књижевност у настави страних језика.....589
LITERATURE AS A TOOL IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Нина З. Говедар

Мисао Николаја Тимченка о српској књижевности
двадесетог вијека 596

NIKOLAY TIMCHENKO ON 20TH-CENTURY SERBIAN LITERATURE

Маријана Г. Митрић

Српска народна књижевност у Босни и Херцеговини 603
SERBIAN ORAL TRADITION IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Дајана Г. Гајић

Лирска мапа путовања 609
LYRICAL MAP OF TRAVELLING

ИЗВЈЕШТАЈИ

Данијела Д. Јелић

Србистика данас 2019. године 621
SERBIAN STUDIES TODAY 2019

Биографије аутора 631

Информације за ауторе рукописа 645

Милица С. Бацић¹
Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет
Катедра за англистику

ЛЕКСИЧКЕ КОЛОКАЦИЈЕ СА ИМЕНИЦАМА *HERD*, *FLOCK* И *SHOAL* У ЕНГЛЕСКОМ И *КРДО*, *СТАДО* И *ЈАТО* У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ – КОРПУСНА АНАЛИЗА

Апстракт: У раду се бавимо ограниченим лексичким колокацијама које као секундарни колокат садрже именице herd, flock и shoal у енглеском и крдо, стадо и јато у српском. На обимним електронским корпусима (British National Corpus, Corpus savremenog srpskog jezika) утврђујемо учесталост ових фразеолошких јединица у зависности од положаја датих именица у њиховој структури. Основни циљеви истраживања јесу да упоређивањем колокационих опсега уочимо правилности и ограничења у лексичкој спојивости именица и утврдимо степен њихове еквиваленције у двама језицима. Анализом заснованом на квантитативној и квалитативној методи закључујемо да границе опсега првенствено зависе од сложеног односа семантичких компоненти у значењима примарних колоката, а на који утичу когнитивна искуства говорника о категоријама прототипичних животиња које се крећу у скупинама. Због тога су ове јединице устаљене, али не и окамењене, и једино се могу сагледати тенденције у рестрицијама селекције. Резултати истраживања додатно потврђују чињеницу да су колокације веома сложена категорија у „фразикону” једнога језика.

Кључне речи: колокација, колокат, колокациони опсег, лексичка спојивост, еквиваленција, корпусна анализа, „фразикон”.

1. Уводне напомене

Дуготрајном употребом и понављањем поједини спојеви двеју или више лексема постају устаљени и као вишечлане јединице улазе у састав лексикона

¹ milica.bacic@filum.kg.ac.rs

једнога језика. Лексеме које их чине ступају у синтагматске односе, те тако испољавају одређени узајамни синтаксички и семантички утицај у линеарном низу. Степен „окамењености” ових јединица варира како на синхронијској тако и дијахронијској равни језика, а законе њихове спојивости неретко је тешко сагледати. Због уопштеног и понекад наизглед провизорног својства лексема да се уланчавају у нове сложеније структуре, граница између потпуно или готово потпуно слободних комбинација и устаљених синтагми чини се донекле замагљеном. Грешке које говорници чине у процесу усвајања матерњег или учења страног језика посебан су показатељ овога. Зато се у комуникативном приступу посебна пажња посвећује управо таквим конструкцијама.

У прилог чињеници да извесни идиосинкретизам карактерише феномен лексичке спојивости говори и један новински чланак под називом *Петиција за спас „јата” дивљих коња*, у којем аутор објашњава да је интересантно то што се „лутајуће заједнице ливањских дивљих коња у овим крајевима не називају ни крдима, ни стадима већ јатом” (*Политика*, интернет). Лексички спој *јато коња*, по свим изгледима, неуобичајена је комбинација, али свакако није незабележена, о чему сведочи и унос за лексему *јато* у *Речнику српскохрватског књижевног и народног језика* (РСАНУ 1973: 607).

Уопштено посматрано, спојеве двеју лексема налик овом честа су појава у бројним језицима, па тако и у енглеском и српском. Најчешће их називамо колокацијама и део су „фразикона” или њиховог фразеолошког лексикона. Колокације су, такорећи, „озлоглашена” категорија у лингвистичким истраживањима зато што истовремено потврђују и доводе у питање функционисање језика као система са утврђеним законима. Та констатација и горенаведени пример подстакли су нас на размишљања о употреби и особеностима колокација, због чега смо одлучили да их подробније испитамо у овој студији.

2. Теоријска разматрања колокација

Иако се понекад истиче да колокације чине највећи удео у укупном броју устаљених синтагми у језику (Cowie 1998: 24), како би се утврдила учесталост ових јединица пре свега је неопходно дефинисати их. Сам термин *колокација* нема јединствено значење у лингвистичким студијама. Као једно од изворних поимања издаваја се Фертова максима да се реч познаје „по друштву у којем се налази” (Firth 1962: 11)², чиме је он истакао значај језичког контекста у опису значења и реализације лексема у комуникацији. Та „друштва” лексема

²“You shall know a word by the company it keeps!” Сви преводи са енглеског су преводи аутора рада.

која показују одређени ниво кохезије и спојивости конститутивних елемената јесу колокације. О различитим аспектима устаљених синтагми, а првенствено колокација, не само да је писано много већ и понекад донекле несагласно у англистичкој и србистичкој литератури (Firth 1962, Sinclair 1991, Lipka 1992, Cowie 1998, Wray 2002, Драгићевић 2007, Granger, Meunier 2008, Prčić 2008, Стојић 2012, Пејовић 2013, Богдановић, Мирковић 2016). Разлог томе проналазимо у чињеници да су ови спојеви резултат синтаксичких, семантичких, прагматичких и стилистичких рестрикција селекције, што их чини веома променљивом категоријом погодном за анализу из више угла. Тако се може издвојити неколико основних карактеристика једне колокације: (а) то је устаљени однос двеју лексема, образован према морфосинтаксичким принципима, семантичком потенцијалу и захтевима језичког и ванјезичког контекста, (б) представља целину која даје опис одређене микроситуације, и (в) како истиче Т. Прћић, испољава могућу или минималну заменивост једне од лексема другим члановима истог лексичког поља, релативно слабу постојаност у погледу морфосинтаксичких трансформација или модификација, као и прозирност унитарног значења (Prčić 2008: 119–120). На основу критеријума интерне структуре, заступљености на синтагматском или реченичном нивоу, степена семантичке (не)композиционалности, синтаксичке флексибилности и дискурсне функције ови спојеви заузимају средишњу позицију између слободних комбинација на једном и идиома као у потпуности окамењених фразеолошких структура на другом крају континуума (Granger, Meunier 2008: 35).

У погледу структуре, лексеме које су конституенти колокације називају се *колокати* и разлика се повлачи између *примарног колоката* или *базе* и *секундарног колоката* или *колокатора*. Иако се налазе у повратној значењској вези и оба доприносе семантичком садржају целокупне структуре, ови конституенти немају исти статус зато што је примарни колокат надређен секундарном, односно говорник бира базу због њеног независног значења, а сама база бира колокатор због његове семантичке зависности. У томе се огледа лексичка спојивост двају елемената, а истовремено се постављају извесна ограничења у избору колокатора од стране базе (Granger, Meunier 2008: 43, Драгићевић 2007: 220–221). На пример, ако анализирамо сасвим уобичајену колокацију *јато голубова*, видимо да је примарни колокат заједничка именица *голуб* у генитиву множине која уз себе везује збирну именицу *јато* у номинативу јединице као секундарни колокат. Због свих њихових особина ови лексички блокови су у одређеној мери предвидљиви, те их као такве говорник перципира у комуникацији и учесталијом употребом лакше усваја.

Типологија колокација најчешће се врши на основу морфосинтаксичког и семантичког критеријума. Према првом, односно врстама речи које их чине, могу се издвојити два структурна реда – граматичка и лексичка колокација (Stojičić 2012: 262). Граматичка колокација или *колигација* састоји се од једне садржинске и једне функцијске речи (нпр. у енглеском *fight for*). Лексичка колокација је спој две садржинске јединице које се могу комбиновати на више начина, па се тако могу издвојити модели именица + глагол, глагол + именица, придев + именица и др. Малопређашњи пример, *јато голубова*, по морфосинтаксичком критеријуму спада у лексичке колокације типа именица + именица.

Према семантичком критеријуму, или прецизније *колокационом опсегу*³ лексема, може се образовати континуум између отворених колокација, у којима један од конституената има опште значења па и широки опсег, и везаних колокација, које садрже лексеме специфичног значења са уским опсегом. У средишту ове скале налазе се ограничене колокације са умереним опсегом, које у зависности од значења својих конституената могу нагињати ка првој или другој врсти (Prčić 2008: 121–122). *Јато голубова* и њој сличне припадају овој трећој зато што се именица *јато* може комбиновати са не превише широким, али и не превише уским спектром других лексема.

Као и устаљене синтагме уопште, колокације су веома значајне у процесу усвајања/учења језика, због чега се често истиче њихов комуникативни потенцијал. Штавише, као појава која пружа увид у лингвокултуролошке компетенције говорника и лингвокултуролошку релативност међу језицима, последњих деценија оне су фокус бројних истраживања из области контактне и контрастивне лингвистике, што је од посебне важности за нашу расправу.

3. Предмет, циљеви и методологија истраживања

На основу наведеног, предмет истраживања у овој студији јесте анализа ограничених лексичких колокација које као секундарни колокат садрже именице *herd*, *flock* и *shoal* у енглеском и *крдо*, *стадо* и *јато* у српском језику. Фокусирали смо се на следеће структурне типове:

(а) збирна именица + предлог *of*/генитив + заједничка именица (нпр. *a herd of cows*, *стадо оваца*), представљено образцем АБ и

³ Т. Прћић ову појаву дефинише као „svojstvo leksema, odn. kolokata, koje se sastoji u njihovoj sposobnosti da se uzajamno privlače i kolociraju s određenim spektrom drugih leksema” (Prčić 2008: 121).

Лексичке колокације са именицама *herd*, *flock* и *shoal* у енглеском и *крдо*, *стадо* и *јато* у српском језику – корпусна анализа

(б) заједничка именица/описни придев + збирна именица (нпр. *a cow herd*, *птичје јато*), тј. БА.⁴

Датих шест јединица смо изабрали зато што је њихово основно и доминантно значење „скуп животиња”, а неретко се употребљавају и у пренесеном значењу „скуп људи”. Поред тога, иако је колективитет богато лексичко поље у енглеском, што потврђују примери као што су *a swarm of bees*, *a pack of dogs*, *a congregation of aligators*, *a pod of whales* и др., *herd*, *flock* и *shoal* спадају у чланове који имају најшире колокационе опсеге у овом пољу. Исто тако, у српском су *крдо*, *стадо* и *јато* уобичајене лексеме које се користе да означе скупине различитих врста животиња. Сходно томе, циљеви истраживања били су: (а) да утврдимо учесталост колокација са овим именицама у зависности од њихове позиције у конструкцији, (б) уочимо правилности у обрасцима њихове дистрибуције у зависности од примарних колоката и (в) упоредимо резултате у двама језицима како бисмо утврдили степен еквиваленције међу именицама.

Како је учесталост удруживања један од ваљаних критеријума у идентификацији колокација, а употреба обимних корпуса кључни извор података у анализама структурних образаца у фразеологији (Stojčić 2012: 261, Granger, Meunier 2008: 15–16), у истраживању смо користили грађу ексцерпирану из електронских база писаних текстова *British National Corpus (BNCweb)* Универзитета у Ланкастеру (око 88 милиона речи) и *Korpus savremenog srpskog jezika* Математичког факултета у Београду (око 122 милиона речи). Овакав приступ захтевао је интеграцију квантитативног и квалитативног метода. Примери колокација који припадају само горенаведеним типовима прво су идентификовани, а затим класификовани према учесталости са којом се јављају са појединим примарним колокатима.⁵ Тако груписани, подвргнути су анализи како би се утврдиле разлике у лексичкој спојивости. Добијени подаци такође су упоређени са уносима у следећим референтним речницима: *Merriam-Webster Dictionary*, *Oxford English Dictionary*, *Речник српскохрватског књижевног и народног језика* и *Речник српскохрватскога књижевног језика*.⁶

⁴ Обрасци су поједностављени како бисмо се усредсредили на однос два кључна конституента. Тако је из обрасца за први тип избачен предлог *of* јер је његова улога као сталног члана граматичка и не утиче на лексичку спојивост примарног и секундарног колоката.

⁵ Како бисмо објективно сагледали колокационе опсеге датих лексема у складу са упошљеним корпусним приступом, искључили смо примере где конституенти нису у директном језичком контексту и где је учесталост удруживања само 1.

⁶ Користимо скраћенице MWD (*Merriam-Webster Dictionary*), OED (*Oxford English Dictionary*), РСАНУ (*Речник српскохрватског књижевног и народног језика*) и РМС (*Речник српскохрватскога књижевног језика*).

4. Резултати истраживања и дискусија

4. 1. Учесталост колокација у корпусима

У паралелним корпусима је забележен велики број лексема са значењем „врста животиње” које колоцирају са збирним именицама *herd*, *flock* и *shoal* и *крдо*, *стадо* и *јато*. У табели 1 представљамо бројчано изражену учесталост ових јединица према утврђеним критеријумима.

Табела 1:

База	Колокатор			Укупно	База	Колокатор			Укупно
	<i>herd</i>	<i>flock</i>	<i>shoal</i>			<i>крдо</i>	<i>стадо</i>	<i>јато</i>	
sheep	7	72	0	79	овца	2	165	0	167
bird	0	47	0	47	птица	0	0	75	75
cattle	40	2	0	42	гуска	0	0	43	43
cow	36	0	0	36	коза	0	36	0	36
fish	0	0	34	34	крава	9	22	0	31
elephant	28	0	0	28	риба	0	0	26	26
deer	27	0	0	27	говече	13	12	0	25
bream	0	0	24	24	голуб	0	0	24	24
goose	0	23	0	23	коњ	12	7	2	21
seagull	0	18	0	18	слон	18	0	0	18
goat	5	10	0	15	стока	6	10	0	16
pig	11	0	0	11	патка	0	0	16	16
hen	0	9	0	9	врана	0	0	14	14
horse	9	0	0	9	свиња	12	0	0	12
duck	0	8	0	8	во	6	5	0	11
caribou	8	0	0	8	лабуд	0	0	9	9
tetra	0	0	8	8	врабац	0	0	8	8
starling	0	7	0	7	јагње	0	8	0	8
buffalo	7	0	0	7	биво	7	0	0	7
antelope	7	0	0	7	скакавац	0	0	7	7
ewe	0	7	0	7	делфин	0	0	6	6
herring	0	0	6	6	гавран	0	0	6	6
mackerel	0	0	5	5	чапља	0	0	5	5
zebra	5	0	0	5	галеб	0	0	5	5
pigeon	0	5	0	5	чворак	0	0	5	5
lapwing	0	5	0	5	ирвас	3	2	0	5

Лексичке колокације са именицама herd, flock и shoal у енглеском и крдо, стадо и јато у српском језику – корпусна анализа

gazelle	4	0	0	4	камила	2	3	0	5
giraffe	4	0	0	4	јелен	2	2	0	4
waterbuck	4	0	0	4	срна	0	4	0	4
reindeer	4	0	0	4	јаребица	0	0	4	4
golden plover	0	0	4	4	комарац	0	0	4	4
roach	0	0	4	4	дивља свиња	3	0	0	3
swan	2	2	0	4	бизон	3	0	0	3
ox	3	0	0	3	буша	0	3	0	3
swine	3	0	0	3	магарац	0	3	0	3
lamb	0	3	0	3	живина	0	0	3	3
poultry	0	3	0	3	препелица	0	0	3	3
tern	0	3	0	3	сова	0	0	3	3
finch	0	3	0	3	слепи миш	0	0	3	3
redpoll	0	3	0	3	туна	0	0	3	3
parrot	0	3	0	3	скобаљ	0	0	3	3
sparrow	0	3	0	3	подолац	2	0	0	2
crow	0	3	0	3	мангулица	2	0	0	2
eider	0	3	0	3	зебу	0	2	0	2
minnow	0	0	3	3	газела	0	2	0	2
chub	0	0	3	3	муфлон	0	2	0	2
livestock	2	0	0	2	јуне	0	2	0	2
boar	2	0	0	2	ован	0	2	0	2
ass	2	0	0	2	јастреб	0	0	2	2
wild goat	2	0	0	2	кондор	0	0	2	2
pony	2	0	0	2	ждрал	0	0	2	2
dinosaur	2	0	0	2	корморан	0	0	2	2
chicken	0	2	0	2	ему	0	0	2	2
vulture	0	2	0	2	чавка	0	0	2	2
tit	0	2	0	2	папагај	0	0	2	2
wader	0	2	0	2	пчела	0	0	2	2
lark	0	2	0	2	мушица	0	0	2	2
dove	0	2	0	2	инсект	0	0	2	2
siskin	0	2	0	2	клен	0	0	2	2
chaffinch	0	2	0	2	пастрмка	0	0	2	2
snipe	0	2	0	2					
flamingo	0	2	0	2					
pelican	0	2	0	2					
wildfowl	0	2	0	2					
hawk	0	2	0	2					
snow bunting	0	2	0	2					

bat	0	2	0	2					
uagu	0	0	2	2					
fry	0	0	2	2					
piranha	0	0	2	2					
butterfly fish	0	0	2	2					
pilchard	0	0	2	2					
Укупно	226	272	101	599	Укупно	102	292	301	695

Уопштено посматрано, разумљиво је што је учесталост колокација у енглеском мања него у српском будући да је то сразмерно односу величина двају корпуса. Поред тога, као што је већ поменуто, у обзир се морају узети лексичка поља којима именице припадају. Док у енглеском постоје засебне лексеме које означавају скупине различитих врста животиња, што даље омогућава шири дисперзију у дистрибуцији колокација, у српском је број збирних именица са овим значењем мањи па су и колокације које оне граде бројније. Са друге стране, уочавамо да је забележено више база или примарних колоката у првом делу табеле 1, што је последица веће разноврсности текстова који чине енглески корпус.

Квантитативни подаци показују одређену систематичност у колокационим опсезима именица. Најучесталији примарни колокати су готово идентични (*sheep* – овца, *bird* – птица, *cow* – крава, *fish* – риба, *elephant* – слон, *goose* – гуска и други парови), што може бити показатељ да су управо то прототипичне животиње денотати које се у когнитивним искуствима говорника двају језика удружују у некакве скупине. Таква језичка слика света засигурно зависи од ванјезичке стварности. Међутим, дистрибуција свих колоката на шест појединачних именица различита је с обзиром на то да се *herd*, *flock* и *shoal* и *крдо*, *стадо* и *јато* налазе у односу парцијалне еквиваленције. Како бисмо утврдили у чему се она састоји, посматрамо семантичке компоненте у значењима примарних колоката које се односе на основне карактеристике означених животиња (величина, класа којој припадају, да ли живе на копну или у води, да ли су дивље или припитомљене/питоме итд.).

На основу резултата из првог дела закључујемо да су границе у колокационим опсезима именица *herd*, *flock* и *shoal* донекле јасне зато што нема превише преклапања у учесталости или, ако их има, бројчано су занемарљива за велику већину база.⁷ Именица *herd* као најчешће колокате има лексеме које означа-

⁷ Тако, на пример, преклапање између *herd* и *flock* према колокату *cattle* (40 : 2) можемо отписати као случај повремене употребе неуобичајене конструкције *a flock of cattle*.

Лексичке колокације са именицама *herd*, *flock* и *shoal* у енглеском и крдо, стадо и јато у српском језику – корпусна анализа

вају крупније сисаре биљоједе који живе на копну (нпр. *elephant*), а посебно рогате папкаре и копитаре (*cattle*, *cow*, *deer*, *horse*, *buffalo* и др.). Семантичка компонента +*велико* не може се изричито узети као *differentia specifica*, али игра улогу у ограничавању опсега зато што корпус показује да се скупине крупнијих врста најчешће карактеришу као *herd*. Са друге стране, иако је забележен већи број примарних колоката који у значењу имају компоненту +*дивље* (као што су *caribou*, *antelope*, *gazelle* и *waterbuck*), није занемарљив ни број оних који се односе на припитомљене или домаће животиње, те утврђујемо да ова компонента не утиче на колокабилност именице *herd*. Потврду изложених тенденција налазимо и у њеној речничкој дефиницији (према ОЕД, „велика група животиња, нарочито папкара, које живе заједно или које људи гаје као стоку”), с тим што нам квантитативни подаци омогућавају да сагледамо и додатне рестрикције у њеној спојивости.

Именица *flock* се често удружује са лексемама које се односе на ситније сисаре под човековим надзором (нпр. хипероним *sheep* и његови хипоними *ewe* и *lamb*, као и *goat*) и врсте живине (*goose*, *hen*, *chicken*), односно припитомљене животиње које се држе у великим бројевима и извор су хране у домаћинствима. Међутим, уколико узмемо у обзир све примарне колокате, учачамо да је највише оних који именују разне врсте птица, при чему изгледа да величина нема утицаја на селекцију јер корпус бележи називе како за крупније (*pelican*, *flamingo*) тако и за ситније птице (*starling*, *finch*).

Могли бисмо нагађати да, за разлику од скупина животиња које описујемо као *herd* и које се крећу необуздано, оне које карактеришемо као *flock* показују виши степен организованости, било под човековим дејством или пак због компактности и уједињености групе. Међутим, ова конотативна значењска компонента лексема не може се потврдити резултатима истраживања. Такве претпоставке било би потребно проверити испитивањем интуиција већег броја изворних говорника енглеског језика. Такође, у корпусном приступу језичким појавама какве су колокације неминовне су аномалије чији су узроци првенствено недовољна учесталост и неуједначени подаци. Тако о спојивости *herd* и *flock* са лексемом *swan* (2 : 2) и донекле *goat* (5 : 10) можемо извести само прелиминарне закључке зато што се ограничења у значењу база и колокатора која доприносе датом бројчаном стању не могу у потпуности сагледати. То је очекивано будући да колокациони опсеги ових збирних именица ипак нису оштро разграничени у појединим непрототипичним категоријама. Такви случајеви могу бити одраз идиосинкретизма у лексичкој спојивости било којег од два елемента у блоку.

У поређењу са *herd* и *flock*, колокације са конституентом *shoal* испољавају највиши степен ограничености и семантичке кохезије управо због значења саме именице. Наиме, ОЕД наводи да се *shoal* употребљава да означи „велики број риба које пливају заједно”, а то потврђују подаци у табели 1, који показују да је њен најчешћи примарни колокат управо хипероним *fish* и да се остали (*breast, tetra, herring* итд.) односе на врсте риба. Утврђујемо да ова именица у свом основном значењу колоцира само са члановима тог лексичког поља.

По учесталости колокација и броју забележених лексема са којима се удружују на првом месту је *flock*, а на трећем *shoal*.⁸ У вези са тим, можемо прецизирати првобитно тврђење да ове именице граде ограничене лексичке спојеве. Наиме, према датим критеријумима закључујемо да на континууму слободних, ограничених и везаних колокација оне са *shoal* највише нагињу ка трећој врсти, оне са *herd* остају око центра скале, док оне са *flock* помало нагињу ка отвореним колокацијама.

Како је лексичко поље именица са значењем „скуп животиња” донекле уже у српском зато што броји мање чланова, испитивање учесталости колокација са *крдо*, *стадо* и *јато* даје мало другачију слику у односу на енглески. На основу резултата из другог дела табеле 1 и речничких дефиниција за *крдо* и *стадо* уочавамо да су границе у њиховим колокационим опсезима знатно нејасније, пре свега зато што има преклапања у учесталости која нису бројчано занемарљива. Према РСАНУ, именица *крдо* означава „већи број животиња, стокe (обично исте врсте: оваца, коза, говеда, свиња) која заједно пасе, креће се, пребива и др., стадо” (1978: 474). РМС за њу бележи готово идентичну дефиницију, а за непотпуни јој синоним *стадо* наводи „а. већи скуп домаћих животиња преживара, обично исте врсте, које заједно пасу и које су под надзором једног чувара (пастира). [...] б. скуп дивљих животиња исте врсте које се заједно држе” (1969: 49, 1973: 985). На основу тога, М. Шипка истиче да је управо компонента +*људски надзор/чување* *differentia specifica* између дословних значења двеју лексема на основу које су настала и њихова пренесена значења (1998: 15).

Иако ово тврђење изгледа тачно када погледамо првих неколико најфреквентнијих колоката именице *стадо* (*овца, коза, крава, говече*), потребно је подробније испитати целокупну дистрибуцију њихових колокација. Именица *крдо* по опсегу је донекле слична именици *herd* у енглеском. Најчешће

⁸ Један од разлога зашто је у корпусу најмање колокација са *shoal* могао би бити тај што се њен колокациони опсег готово у потпуности подудара са опсегом лексеме *school* (према MWD, „велика група риба или морских животиња исте врсте које пливају заједно”). Са друге стране, *herd* и *flock* немају тако блиске синониме чији су домени примене слични њиховим.

се удружује са лексемама које означавају крупније сисаре који живе на копну, а нарочито папкаре и копитаре (*слон, говече, коњ, биво*). Величина животиње денотата јесте једно од ограничења у лексичкој спојивости зато што је већи број колоката који се односе на крупније него на ситније врсте. Међутим, уколико *крдо* не посматрамо изоловано, већ у корелацији са *стадо*, утврђујемо да компонента *+велико* не игра битну улогу у разграничењу њихових колокационих опсега с обзиром на то да и међу базама именице *стадо* бележимо *крава, говече, коњ* и друге које означавају крупније животиње. Ту уочавамо и разлику између односа ових двеју лексема и *herd* и *flock*, где је дато обележје денотата важно у рестрикцији селекције. Са друге стране, налик на *herd*, опсег именице *крдо* подељен је на колокате који у својим значењима имају компоненту *+питомо* (нпр. *крава, свиња, во*) и *+дивље* (*слон, ирвас, дивља свиња*), али су у складу са описом у референтним речницима учесталије комбинације са првом врстом колоката.

Ова последња чињеница подједнако се односи и на именицу *стадо*. Наиме, она се најчешће спаја са лексемама чији су денотати домаћи (рогати) папкари и копитари, али се у табели 1 јављају и оне које означавају сродне класе животиња а које живе у дивљини (*срна, газела, муфлон* и сл.). То значи да се *+људски надзор/чување* ипак не може узети као *differentia specifica* која ограничава лексичку спојивост ове збирне именице. Такође, због преклапања у учесталости са појединим базама као што су *говече* (13 : 12), *во* (6 : 5) и *јелен* (2 : 2), можемо закључити да је дистрибуција колокација са *крдо* и *стадо* сувише разуђена да бисмо било коју од основних карактеристика животиња узели као једино дистинктивно обележје у рестрикцији селекције. Где се у српском повлаче границе у колокационим опсезима зависи од више компоненти значења двеју именица, па тако можемо утврдити само тенденције у колокабилности. Поред тога, упоређујући резултате са енглеским уочавамо да су *стадо* и *flock*, осим што испољавају очигледну сличност у удруживости са лексемом *овца* и њеним директним еквивалентом *sheep*, по својим опсезима веома различите.

У поређењу са *крдо* и *стадо*, квантитативни подаци за именицу *јато* пружају далеко јаснију слику. За најфреквентије колокате она узима хипероним *птица* и његове одговарајуће хипониме, док се знатно ређе удружује са онама чији су денотати животиње које живе у води (нпр. *риба, делфин, туна*) и врсте инсеката (*скакавац, пчела, мушица*). Дакле, једним делом свог опсега у еквиваленцији је са *flock*, а другим са *shoal*. Дистрибуција учесталости колокација готово се у потпуности подудара са описом ове лексеме у РСАНУ („а. већи део птица које су у скупу, које се крећу, лете заједно, у групи. [...] б. рој

инсеката. [...] в. скупина риба које пливају заједно. [...] г. стадо, чопор, крдо” (1973: 607)). Осим у неуобичајеној колокацији *јато коња*, поменутој на почетку, нема преклапања са опсезима именица *крдо* и *стадо*, што значи да оне готово никад нису међусобно заменљиви синоними. По учесталости спојева и броју забележених база распоређене су тако да је на првом месту *јато*, а на трећем *крдо*. Иако према семантичком критеријуму све колокације које три именице граде спадају у ограничене, можемо закључити да оне са елементом *крдо* помало нагињу ка везаним, оне са *јато* ка слободним, док се колокације са *стадо* налазе око центра датог континуума.

4. 2. Учесталост колокација према структурним типовима

У табели 2 представљамо дистрибуцију датих колокација према томе да ли се у њима лексеме *herd*, *flock* и *shoal* и *крдо*, *стадо* и *јато* налазе у препозицији (тип АБ) или постпозицији (тип БА).

Табела 2:

Колокатор	Структурни тип		Укупно	Колокатор	Структурни тип		Укупно
	АБ	БА			АБ	БА	
<i>herd</i>	192	34	226	<i>крдо</i>	102	0	102
<i>flock</i>	251	21	272	<i>стадо</i>	287	5	292
<i>shoal</i>	101	0	101	<i>јато</i>	290	11	301
Укупно	544	55	599	Укупно	679	16	695

Бројчани подаци показују да је у укупном броју колокација удео оних које припадају првом типу много већи и у енглеском и у српском. Разлика је посебно уочљива у другом делу, што значи да се *крдо*, *стадо* и *јато* веома ретко јављају у постпозицији у блоковима са описним придевима посталим од заједничких именица (нпр. *јато риба* → *рибље јато*). Најчешће колокације типа БА су са колокатором *јато*, док међу онима са *крдо* није забележен ниједан такав пример. Један од разлога засигурно су морфосинтаксичка ограничења у деривацији придева од именица. Наиме, неки од тако изведених придева нису чести у употреби (као нпр. *лабудовско/лабудско*, *скобаљско*, *врабље*) или немају значење „скуп X” (према РМС, *срнећи* значи „1. који је од срне. [...] 2. који је као у срне, својствен срни” (1973: 974)), док за поједине именице речници и не бележе такве деривате (*ирвас* → *ирваско**). У првом делу ова разлика је нешто мања, али ипак уочавамо да се и лексеме *herd*, *flock* и *shoal* ређе јављају у постпозицији са заједничком именицом у једнини као примарним колокатором

Лексичке колокације са именицама *herd*, *flock* и *shoal* у енглеском и *крдо*, стадо и јато у српском језику – корпусна анализа

(нпр. *a flock of sheep* → *a sheep flock*). Подаци су обрнуто пропорционални онима у српском. Најчешће колокације типа БА су са конституентом *herd*, а са *shoal* није забележен ниједан такав пример. Бројчано стање за *shoal* и *крдо* донекле је последица мање учесталости њихових колокација у односу на друге именице. Међутим, резултати у првом делу су изненађујући с обзиром на то да су дво-члане сложенице без предлога *of* веома честе и у складу са морфосинтаксичким системом и принципом економичности у енглеском језику (нпр. *a timer of a watch* → *a watch timer*, *a point of view* → *a viewpoint* и сл.).

Овај паралелизам у структурним обрасцима колокација у двама језицима свакако би требало подробније испитати, али понудићемо два могућа објашњења. Једно има везе са начином на који говорници визуелно перципирају микроситуацију коју колокација описује. Наиме, како чулом вида прво уочавамо да се ради о некаквој скупини животиња па тек о којој врсти је реч, информациони фокус стављамо на почетак језичког израза који тако опонаша ванјезичку стварност. Надовезујући се на то, друго објашњење би било да се колокације усвајају или уче управо као оно што јесу, устаљене синтагме како на плану лексичке спојивости, тако и на плану синтаксичке структуре. У складу са равнотежом између комуникативних ефеката и когнитивних напора говорника, један усвојени или научени структурни образац користиће се за једну прототипичну микроситуацију која се може испољити у различитим облицима.

5. Закључна разматрања

Параметар учесталости у корпусном приступу, и поред тога што се њиме занемарује ванјезички контекст, добар је показатељ колокационог опсега појединачних лексема у једноме језику, који је даље мерило степена подударности лексема које важе за еквиваленте у различитим језицима. Зато смо у раду настојали да посматрањем учесталости колокација утврдимо правилности у њиховој структури и спојивости именица конституената. На основу дистрибуције ових комбинација извели смо три главна закључка: (а) да се и у енглеском и у српском именице готово увек налазе у препозицији у односу на други елемент у синтагми, (б) да *flock* и *jato* имају најшире колокационе опсеге зато што се удружују са највећим бројем лексема, док се *shoal* и *крдо* налазе на супротном крају истог спектра и (в) да се, ако посматрамо резултате паралелно, *flock* и *стадо* најмање подударују у колокабилности, а *herd* и *крдо* највише. Међутим, враћајући се на већ поменути „озлоглашеност” колокација као флуидних фразеолошких јединица, мора се истаћи да границе опсега датих

именица првенствено зависе од сложеног односа семантичких компоненти у значењској структури њихових база, а на који утичу когнитивна искуства говорника о категоријама прототипичних животиња које се крећу у скупинама. Због тога су колокације устањене, али не и окамењене, и једино се могу сагледати тенденције у рестрикцијама селекције.

Уопштено посматрано, систематична поређења колокација у погледу семантичке и формалне еквиваленције од велике су важности за контрастивна истраживања, преводилачку теорију и праксу, као и испитивања комуникативних компетенција изворних и страних говорника. У складу са тим, додатни циљ је био да покажемо како се обимни корпуси могу користити у изучавању колокација са истим дословним значењем у енглеском и српском. Примењени методолошки поступак би могао бити подстрек за израду једног упоредног фреквенцијског речника ових јединица, а предочени резултати могу послужити и као ваљана основа за даља, опширнија истраживања њихових пренесених значења и структуре лексичког поља којем дате именице припадају. Сматрамо да би то засигурно допринело разумевању различитих модуса концептуализације и категоризације универзума у свеобухватном процесу лингвокултуролошког структурирања стварности у двама језицима.

Извори

1. *British National Corpus (BNCweb)*, интернет, доступно на: <http://bncweb.lancs.ac.uk/> (приступљено 1–20. маја 2017).
2. *Korpus savremenog srpskog jezika*, интернет, доступно на: <http://www.korpus.matf.bg.ac.rs/korpus/korpus2013adv.php> (приступљено 1–20. маја 2017).
3. *Merriam-Webster Dictionary*, интернет, доступно на: <https://www.merriam-webster.com/> (приступљено 10–30. августа 2017).
4. *Oxford English Dictionary*, интернет, доступно на: <https://en.oxforddictionaries.com/> (приступљено 10–30. августа 2017).
5. *Политика*, „Петиција за спас 'јата' дивљих коња”, интернет, доступно на: <http://www.politika.rs/scc/clanak/98621/Peticija-za-spas-jata-divljih-konja>. (приступљено 18. августа 2017).
6. *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, VIII, X, Београд: Српска академија наука и уметности, 1973, 1978.
7. *Речник српскохрватског књижевног језика*, I–III, Нови Сад – Загреб: Матица српска – Матица хрватска, 1967–1969, IV–VI, Нови Сад: Матица српска, 1969–1976.

Литература

1. Богдановић, Весна Ж. и Ивана Ђ. Мирковић (2016), „Колокације и типови колокација у уџбеницима стручног енглеског језика – квантитативна педагошка анализа”, *Зборник радова Филозофског факултета*, Приштина: Филозофски факултет, XLVI, 2, 445–464.
2. Granger, Sylviane and Fanny Meunier (eds.) (2008), *Phraseology: an interdisciplinary perspective*, Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
3. Драгићевић, Рајна (2007), *Лексикологија српског језика*, Београд: Завод за уџбенике.
4. Cowie, Anthony Paul (ed.) (1998), *Phraseology: theory, analysis, and applications*, Oxford: Clarendon Press.
5. Lipka, Leonhard (1992), *An Outline of English Lexicology: lexical structure, word semantics, and word-formation*, Tübingen: Niemeyer.
6. Пејовић, Анђелка Д. (2013), „Значај устаљених синтагми за развој комуникативне компетенције”, *Радови Филозофског факултета*, Филолошке науке, Пале: Филозофски факултет, 15, 1, 101–112.
7. Prčić, Tvrtko (2008), *Semantika i pragmatika reči*, Sremski Karlovci – Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
8. Wray, Allison (2002), *Formulaic Language and the Lexicon*, Cambridge: Cambridge University Press.
9. Sinclair, John (1991), *Corpus, Concordance, Collocation*, Oxford: Oxford University Press.
10. Stojičić, Violeta (2012), „Синтагма и структурна својства колокација”, *Филолог – часопис за језик, књижевност и културу*, Бања Лука: Филолошки факултет, V, 260–268.
11. Firth, John R. (1962), “A Synopsis of Linguistic Theory, 1930–1955”, *Studies in Linguistic Analysis*, Oxford: Basil Blackwell, 1–32.
12. Шипка, Милан (1998), „Још о лексичком сиромашењу језика”, *Језик данас: гласило Матице српске за културу усмене и писане речи*, Нови Сад: Матица српска, 8, 14–17.

Milica S. Bacić
University of Kragujevac
Faculty of Philology and Arts
English Department

**A CORPUS-BASED ANALYSIS OF LEXICAL
COLLOCATIONS WITH THE NOUNS *HERD*,
FLOCK AND *SHOAL* IN ENGLISH AND *KRDO*,
STADO AND *JATO* IN SERBIAN**

Summary

This paper deals with restricted lexical collocations which have the nouns *herd*, *flock* and *shoal* in English and *krdo*, *stado* and *jato* in Serbian as their secondary collocate. We use data from large-scale corpora (*British National Corpus*, *Korpus savremenog srpskog jezika*) to determine the frequency of these phraseological units in relation to the position of the nouns in their structure. The research presented is aimed at discerning patterns and limitations in the lexical compatibility of the nouns and assessing the degree of their equivalence in the two languages by comparing their collocational ranges. Basing our findings on quantitative and qualitative analysis, we conclude that the ranges primarily depend on the complex relationship of the semantic components in the meanings of the primary collocates, which is in turn governed by the speakers' cognitive experiences about the categories of prototypical animals that live and move in large groups. For this reason collocations are not entirely fixed and only selectional preferences can be perceived. In addition, the results of the research confirm that collocations are a very complex category in the "phrasicon" of a language.

Keywords: collocation, collocate, collocational range, lexical compatibility, equivalence, corpus-based analysis, "phrasicon".

Primary Sources

1. *British National Corpus (BNCweb)*, internet, dostupno na: <http://bncweb.lancs.ac.uk/> (pristupljeno 1–20. maja 2017).
2. *Korpus savremenog srpskog jezika*, internet, dostupno na: <http://www.korpus.matf.bg.ac.rs/korpus/korpus2013adv.php> (pristupljeno 1–20. maja 2017).
3. *Merriam-Webster Dictionary*, internet, dostupno na: <https://www.merriam-webster.com/> (pristupljeno 10–30. avgusta 2017).
4. *Oxford English Dictionary*, internet, dostupno na: <https://en.oxforddictionaries.com/> (pristupljeno 10–30. avgusta 2017).
5. *Politika*, „Peticija za spas 'jata' divljih konja”, internet, dostupno na: <http://www.politika.rs/scc/clanak/98621/Peticija-za-spas-jata-divljih-konja>. (pristupljeno 18. avgusta 2017).
6. *Rečnik srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika*, VIII, X, Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti, 1973, 1978.
7. *Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika*, I–III, Novi Sad – Zagreb: Matica srpska – Matica hrvatska, 1967–1969, IV–VI, Novi Sad: Matica srpska, 1969–1976.

References

1. Bogdanović, Vesna Ž. i Ivana Đ. Mirović (2016), „Kolokacije i tipovi kolokacija u udžbenicima stručnog engleskog jezika – kvantitativna pedagoška analiza”, *Zbornik radova Filozofskog fakulteta*, Priština: Filozofski fakultet, XLVI, 2, 445–464.
2. Granger, Sylviane and Fanny Meunier (eds.) (2008), *Phraseology: an interdisciplinary perspective*, Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
3. Dragičević, Rajna (2007), *Leksikologija srpskog jezika*, Beograd: Zavod za udžbenike.
4. Cowie, Anthony Paul (ed.) (1998), *Phraseology: theory, analysis, and applications*, Oxford: Clarendon Press.
5. Lipka, Leonhard (1992), *An Outline of English Lexicology: lexical structure, word semantics, and word-formation*, Tübingen: Niemeyer.
6. Pejović, Anđelka D. (2013), „Značaj ustaljenih sintagmi za razvoj komunikativne kompetencije”, *Radovi Filozofskog fakulteta*, Filološke nauke, Pale: Filozofski fakultet, 15, 1, 101–112.
7. Prčić, Tvrtko (2008), *Semantika i pragmatika reči*, Sremski Karlovci – Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
8. Wray, Allison (2002), *Formulaic Language and the Lexicon*, Cambridge: Cambridge University Press.
9. Sinclair, John (1991), *Corpus, Concordance, Collocation*, Oxford: Oxford University Press.
10. Stojičić, Violeta (2012), „Sintagma i strukturna svojstva kolokacija”, *Filolog – časopis za jezik, književnost i kulturu*, Banja Luka: Filološki fakultet, V, 260–268.

Милица С. Баџић

11. Firth, John R. (1962), "A Synopsis of Linguistic Theory, 1930–1955", *Studies in Linguistic Analysis*, Oxford: Basil Blackwell, 1–32.
12. Šipka, Milan (1998), „Još o leksičkom siromašenju jezika”, *Jezik danas: glasilo Matice srpske za kulturu usmene i pisane reči*, Novi Sad: Matica srpska, 8, 14–17.

Preuzeto 26. 2. 2018.
Korekcije 11. 9. 2018.
Prihvaćeno 29. 9. 2018.